

הגליל היום – בחירה, קהילה ויוזמה אזרחית

מותאם ל **כיתה י'**

משך **90 דקות**

מיקום בתכנית **שיעורים מספר 12+13**. זו היחידה המסכמת את שלב הגילוי והחלק ההיסטורי-נרטיבי של התכנית, כמעבר ליחידת היוזמה והעשייה האזרחית

90 דקות (עדיפות לשני שיעורים רצופים)

מטרות היחידה

- יחברו בין ציר הזמן ההיסטורי שנלמד בשיעורים עד כה לבין המציאות הנוכחית בגליל
- יזהו צמתים של בחירה, אחריות והתמודדות אישית וקהילתית
- יבחנו את המשמעות של הישגות, פינוי וחזרה דרך נקודות מבט שונות
- יכירו יוזמות אזרחיות וקהילתיות שצמחו מתוך תקופת המלחמה
- יתחילו לזהות נקודות כאב, צורך או אחריות במרחב שבו הם חיים לקראת שלב היוזמה בתכנית

עזרים נדרשים

- ציר זמן של יחידת הגילוי
- מקרן + אפשרות להקרין את המצגת המלווה
- כרטיסי משפטים + כרטיסי הצבעה למשחק "מסכים/ לא מסכים"
- סרטונים / סיפורי יוזמות מהשטח
- דפי כתיבה אישיים
- לוח / פתקיות
- טושים
- מרץ 2024- ביום שאחרי הפצצה: התושבים שנשארו בקריית שמונה מספרים על החיים בעיר גוססת

מטרת היחידה

יחידה זו מסכמת את תהליך הלמידה על אצבע הגליל דרך מעבר מהתבוננות היסטורית להתבוננות אזרחית-אישית מתוך השאלה:

כיצד אירועי השנים האחרונות בגליל מעצבים תחושת אחריות, בחירה ושייכות – ומה יכול להיוולד מתוך משבר מתמשך? השיעור מניח את הבסיס להבנת:

- הקשר בין סיפורו ההיסטורי של הגליל לבין המציאות העכשווית
- מורכבות החיים האזרחיים באזור גבול בזמן מלחמה
- השפעת החלטות אישיות וקהילתיות על המרחב הגלילי
- מעבר מסיפור ונרטיב לתחושת סוכנות, אחריות ויוזמה

שיעור 1

(45 דק')

שלב א': פתיחה – חזרה לציר הזמן הגליל (10 דק')

ציר זמן פרוס על הרצפה/לוח עם התחנות המרכזיות שלמדו עד כה.

עברו עם הכיתה בין התחנות בעזרת השאלות:

- איפה לאורך ההיסטוריה ראינו אנשים שבחרו לקחת אחריות?
- איפה ראינו קהילות שפעלו למרות קושי?
- אילו החלטות של אנשים השפיעו על עתיד הגליל?
- איזה מהאירועים שלמדנו עדיין מורגש היום?

שלב ב': החיים בתוך תקופה מתמשכת- מה קורה כשאינן סוף ברור לסיפור? · 30 דק'

פתיחה קצרה של המורה:

סקירה קצרה:

- 2023–2025: פינוי הצפון
- החלטות עצמאיות של קיבוצים להתפנות עוד לפני החלטת המדינה
- הקולות בעד ונגד הפינוי
- משך הפינוי שלא היה צפוי
- חזרה הביתה- בשלבים, רובם חוזרים ביוני 2026
- פברואר 2026: שאגת הארי, המציאות החדשה והמורכבת – בחירה אחרת של המדינה לא לפנות, לצד פינוי עצמי של משפחות ותושבים

שחקו את המשחק- "מסכים / לא מסכים"

סמנו ציר דמיוני בכיתה בין "מסכים לא מסכים". הקריאו את ההיגדים, ולגבי כל היגד כל תלמיד יבחר איפה למקם את עצמו על הציר שבין "מסכים לא מסכים". אפשרות נוספת שכל תלמיד מרים קלף מסכים/ לא מסכים, ולא נעמד במרחב.

דוגמאות להיגדים:

- "להישאר בגליל בזמן מלחמה זו אחריות."
- "לפעמים לעזוב זה דווקא הדבר האחראי."
- "המדינה הייתה צריכה לפנות את כולם בשאגת הארי."
- "החזרה הביתה הייתה מורכבת יותר מהפינוי."
- "הגליל השתנה בעקבות התקופה."
- "לבחירה של משפחה אחת לעזוב או להישאר יש השפעה על אחרים."

הגליל היום – בחירה, קהילה ויוזמה אזרחית

אחרי כל משפט ערכו דיון קצר עם הכיתה:

- למה בחרת לעמוד כאן?
- מה משפיע על הדעה שלך?
- האם מישוהו שינה מחשבה תוך כדי ששמע אחרים?

שלב ג': סיכום · 5 דק'

אספו את הקולות שעלו במהלך השיעור במידה ויש זמן הזמינו כל תלמיד לשתף איך הוא מרגיש בסיום השיעור.

שיעור 2

מהאישי אל האזרחי

(45 דק')

שלב א': פתיחה- מהאישי אל האזרחי בחירה אישית והשפעה רחבה (15 דק')

מטרת חלק זה היא המעבר מהמבט על החוויה האישית להתבוננות אזרחית רחבה יותר.

שאלות לשיח ודיון:

- איך היה לעזוב?
- איך היה לחזור?
- איך היה להישאר כאן כשהרבה עזבו?
- איך זה הרגיש לראות את הגליל ריק?
- האם המשפחה שלכם בחרה אחרת בתקופות שונות?
- האם רציתם לחזור מהפינוי?
- אילו השפעות ראיתם על עצמכם או על הסביבה?
- חברתית
- משפחתית
- לימודית
- רגשית

הרחבת המבט

מעבר לחוויה האישית עברו בדיון לשאלות רחבות יותר ברמה האזרחית:

- האם יש לנו אחריות על המקום שבו אנחנו חיים?
- איך החלטות אישיות משפיעות על קהילה?
- מה קורה לאזור כשעסקים נסגרים? כשמשפחות עוזבות?
- האם להישאר זו אמירה?
- האם לעזוב זו גם בחירה לגיטימית?
- איך בחירה של חבר/משפחה השפיעה עליי?

נקודת מורכבות

זהות וצמיחה:

- האם היו גם דברים טובים שנולדו מתוך התקופה?
- האם הפינוי חשף אתכם לעולמות חדשים?

הגליל היום – בחירה, קהילה ויוזמה אזרחית

- האם משהו בזהות שלכם השתנה?
- האם נוצרו קשרים חדשים?
- האם משהו בתפיסה שלכם לגבי הגליל השתנה?

שלב ב': מה נולד מתוך המשבר? - יוזמה, תקווה וסוכנותיות (20 דק')

"עד עכשיו הסתכלנו על מה קרה לנו. עכשיו נסתכל על מה אנשים בחרו לעשות מתוך זה."

מפגש עם יוזמות מהשטח

צרו מפגש כמה שיותר אותנטי ומחובר לשטח עם יוזמות שצמחו. תוכלו לעשות זאת באמצעות מפגש אנושי עם אדם מסויים, או תערוכה של כתבות ואם יש זמן ואפשרות ארגון סיור למפגש או למקום שמבטאים יוזמה שצמחה בעקבות המשבר. אפשר להביא:

- סיפורי עסקים שבחרו להישאר
- יוזמות קהילתיות
- התארגנויות נוער
- פרויקטים אזוריים
- יוזמות חינוך/חקלאות/תרבות
- יוזמות תמיכה הדדית

(עדיף סיפורים מקומיים ופחות מוכרים – כדי לעורר תחושת "גם אנחנו יכולים")

שאלות בעקבות המפגש (או התערוכה)

- מה גרם לאנשים לפעול?
- מה הם זיהו שהיה חסר?
- אילו תכונות אפשרו לזה לקרות?
- מה זה עושה לכם לראות אנשים שפועלים מתוך קושי?
- האם גם לנו יש יכולת להשפיע?

שלב ג': רפלקציה וסיכום (10 דק')

"סיימנו באופן חגיגי את השלב הראשון בתכנית, את שלב הגילוי. עשינו מסע במנהרת הזמן, להבין כיצד הגענו עד הלום, מה היה כאן לאורך יותר ממאה שנה, ואילו שיעורים אנו יכולים לקחת ממהיסטוריה גם ליימנו. מהשיעור הבא נתחיל את שלב החקר, בו נתחיל לעבוד בקבוצות על אתגרים ונושאים שמעסיקים אתכם כיום."

הקדישו זמן למילוי הרפלקציה האישית והזמינו את התלמידים לשתף משהו אחד מתוך מה שרשמו. דף רפלקציה לסיום שלב הגילוי: <https://docs.google.com/document/d/1w0AFGMDP9kbctPEZACE3MVXvTjnfs2lsFiju4eabsqY/edit?usp=sharing>

במידה ויש זמן בקשו מהתלמידים לכתוב (אפשר בפתק אישי / כתיבה / שיתוף בזוגות):

הגליל היום – בחירה, קהילה ויוזמה אזרחית

"באזור שבו אני חי/ה היום – מה כואב לי? מה חסר? מה הייתי רוצה שייראה אחרת?"

משפט סיום אפשרי- "לא בחרנו את התקופה הזאת. אבל אנחנו כן יכולים לבחור איך להיות בתוכה."

משימת המשך אפשרית

ראיון קצר עם בן משפחה / שכן:

- מה הייתה ההתלבטות סביב להישאר או לעזוב?
- מה השפיע על ההחלטה?
- מה הם מרגישים שהשתנה בגליל מאז?

או:

צילום/תיעוד של:

- מקום שנפגע
- מקום שהתחדש
- יוזמה שפועלת
- נקודת כאב שעדיין קיימת